

Banka e Shqipërisë

INVESTIMET E HUAJA DIREKTE

PËRSHKRIM METODOLOGJIK DHE
INFORMACION STATISTIKOR
PËR VITIN 2015

DEPARTAMENTI I STATISTIKAVE FINANCIARE

SHTATOR 2016

PËRMBAJTJA

1.	<i>PËRSHKRIM METODOLOGJIK</i>	4
2.	<i>INFORMACION STATISTIKOR PËR VITIN 2015</i>	8

INVESTIMET E HUAJA DIREKTE – PËRSHKRIM METODOLOGJIK DHE INFORMACION STATISTIKOR PËR VITIN 2015

1. PËRSHKRIM METODOLOGJIK

Statistikat e investimeve të huaja direkte (IHD) hartohen në përputhje me standardet ndërkombëtare¹ dhe kërkesave të FMN-së dhe Eurostat-it për hartimin e Bilancit të Pagesave dhe Pozicionit të Investimeve Ndërkombëtare.

Që prej qershorit të vitit 2014, Banka e Shqipërisë ka filluar publikimin e statistikave të sektorit të jashtëm - Bilanci i Pagesave (BP), Pozicioni i Investimeve Ndërkombëtare (PIN) dhe Borxhi i Jashtëm Bruto (BJB), konform përcaktimeve metodologjike të manualit të ri të Bilancit të Pagesave, edicioni i 6-të (M6BP).

Ky manual ofron një shkallë të lartë vazhdimësie me standardin e mëparshëm M5BP, si dhe konsistencë më të mirë me Sistemin e Llogarive Kombëtare. Përpos ndryshimeve në disa zëra të BP-së, ka ndryshuar dhe prezantimi i IHD-ve, edhe pse komponentët e tij mbeten të njëjtë.

Investimet e huaja direkte përcaktohen si kategoria e investimeve ndërkombëtare të lidhura me një rezident në një ekonomi, i cili ka kontroll ose një shkallë të caktuar influence në menaxhimin e një ndërmarrjeje, e cila është rezidente në një ekonomi tjetër. Investimet direkte kërkojnë që investitori direkt duhet të ketë një pronësi 10% ose më shumë të aksioneve të zakonshme ose të fuqisë votuese në menaxhimin e një ndërmarrjeje.

Një ndërmarrje investimi direkt përfshin filialet në pronësi të huaj që zotërohen në mënyrë direkte apo indirekte. Kjo ndarje kryhet në bazë të përqindjes së pronësisë të investitorit në aksione apo fuqisë votuese. Një filial është në vetvete një shoqëri tregtare në të cilën investitori i huaj kontrollon direkt ose indirekt (nëpërmjet një tjetër filiali), më shumë se 50% të fuqisë votuese në aksione. Një shoqëri simotër, është një kompani në të cilën investitori direkt dhe filialet e tij kontrollojnë ndërmjet 10-50% të fuqisë votuese. Një degë (shoqëritë e kontrolluara) është një kompani me pronësi totale ose bashkërisht të huaj.

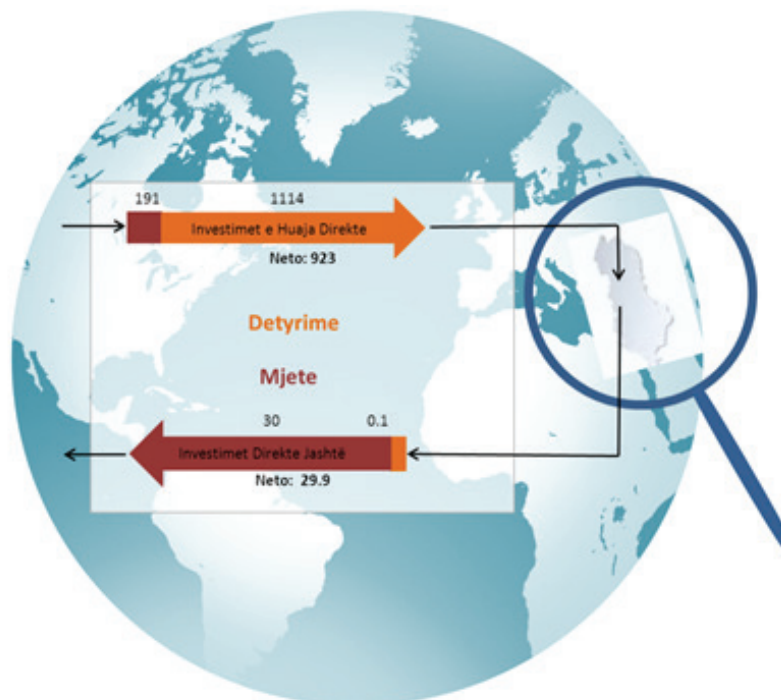
Sipas M5BP-së, komponentët standardë të investimit direkt prezantohen sipas parimit të drejtimit; investime direkte në Shqipëri dhe investime direkte jashtë. "Investimet direkte jashtë" (IDJ) i referohen aktiviteteve të një investitori vendas në një ekonomi jorezidente (jashtë vendit). "Investimet e huaja direkte" (IHD) i referohen aktiviteteve të investitorëve të huaj (jorezident) në ndërmarrjet vendase. Zakonisht, mjetet financiare rrjedhin nga investitori (në një lidhje direkte me ndërmarrjen) në formën e subvencioneve të kapitalit apo kredi brenda kompanisë. Në këtë kontekst, IDJ-të janë kryesisht pretendime nga investitorët

¹ IMF Balance of Payments and International Investment Position Manual – sixth edition (BPM6) OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment – fourth edition (BD4).

rezidentë në ndërmarrjet e tyre jashtë vendit, ndërsa IHD-ja i referohet kryesisht detyrimeve të ndërmarrjeve rezidente kundrejt investitorëve të tyre (të huaj). Megjithatë, ka raste kur fondet kanalizohen në drejtim të kundërt (Për shembull, një kompani vendase me origjinë italiane kapitali, i jep kredi mëmës me qendër në Itali). Në këto raste ky fluks (investimi i kundërt) zvogëlon vlerën e përgjithshme të IHD-ve ose IDJ-ve (në rastin kur ndërmarrja me kapital shqiptar në një ekonomi jorezidente, - i jep kredi mëmës në Shqipëri).

Sipas MÓBP-së, koncepti i lartpërmendur (parimi i drejtimit) do të prezantohet sipas klasifikimit mjete/detyrime; investime direkte mjete dhe investime direkte detyrime.

Figura më poshtë ilustron ndërlidhjen e këtyre dy koncepteve të përdorura për hartimin e investimeve direkte.

Shënim: të dhënat në figurë janë ilustrative dhe i referohen situatës për vitin 2013 i hartuar me të dyja metodologjitë.

Bazuar në konceptin e prezantuar në MÓBP-në, mjetet dhe detyrimet e investimeve direkte në shembullin e mësipërm do të jenë respektivisht 221 milionë euro dhe 1114 milionë euro. Ndërkohë, sipas "parimit të drejtimit të investimit", IHD-të neto dhe IDJ-të neto përcaktohen respektivisht 923 milionë euro dhe 29.9 milionë euro.

Tre komponentët kryesorë të investimeve direkte janë:

- Kapitali aksioner, i cili i referohet investimit të një investitori direkt për krijimin e një kompanie të re jashtë ekonomisë në të cilën investitori

është i vendosur dhe përvetësimit të titujve në pronësinë e një kompanie ekzistuese.

- Fitimi i riinvestuar, i referohet fitimit në aksione të investitorit direkt që nuk është shpërndarë si dividend dhe që i shtohet investimit në kapital (në përpjesëtim me pjesëmarrjen në kapital të investitorit të huaj).
- Instrumentet e borxhit, i referohen instrumenteve të krijuara ndërmjet kompanive jofinanciare, të cilat janë në një lidhje investimi direkt dhe mund të jenë hua, obligacione, monedha dhe depozita, llogari të tjera etj.

$$\text{Investimet Direkte} = \text{Kapitali aksioner} + \text{Fitimi i riinvestuar} + \text{Instrumentet e borxhit}$$

Ndryshimi më i rëndësishëm në regjistrimin e investimeve të huaja direkte (IHD) është kalimi në terma "bruto" të prezantimit standard në statistikat e bilancit të pagesave. Kjo do të thotë se të gjitha mjetet e investimeve jashtë vendit dhe atyre brenda vendit do të regjistrohen veçmas nga të gjitha detyrimet e investimeve jashtë vendit dhe atyre brenda vendit, pa u net-uar. Kjo mënyrë përlogaritjeje do të sjellë rritje në të dy krahët si në mjete, ashtu edhe në detyrime. Edhe pse manuali i ri ruan të njëjtët komponentë bazë të llogarisë "investime direkte, brenda zërave do të ketë nënkategori të cilat identifikojnë marrëdhëniet e ndryshme midis investitorëve.

Në këtë mënyrë, përfshirja dhe qëllimi i investimeve direkte është zgjeruar duke futur edhe transaksione midis "ndërmarrëve të lidhura"². Metodologjia e mëparshme i klasifikonte të tilla transaksione si investime portofoli, hua, depozita apo kredi tregtare. Kjo nënkupton që investimet direkte nuk kufizohen më thjesht në flukse midis investitorit direkt dhe investimit të tij. Implementimi i metodologjisë së re do të përfshijë në këtë zë edhe flukset që do të ndodhin midis investimeve të cilat nuk kanë marrëdhënie direkte, por kanë një investitor të përbashkët në një nga hallkat e pronësisë. Integrimi i këtyre koncepteve të reja do të aplikohet vetëm për ndërmarrjet dhe jo për institucionet financiare. Instrumentet e borxhit për institucionet financiare nuk përfshihen tek investimet direkte, por tek zëri investime të tjera në instrumentet përkatëse (hua, monedha dhe depozita, llogari të tjera të arkëtueshme).

Investimet direkte zbërthehen më tej sipas marrëdhënies dhe transaksioneve midis investitorit dhe ndërmarrjes që përfiton investimin, më konkretisht:

1. Investime direkte nga investitori direkt në ndërmarrjen e investimit direkt (Investimi direkt i zakonshëm), ku një subjekt ose grup subjektësh të lidhura janë të aftë të ushtrojnë kontroll ose një ndikim të rëndësishëm mbi një ndërmarrje të investimit direkt;
2. Investime direkte nga ndërmarrja e investimit direkt në investitorin direkt (Investimi i kundërt). Ky zë përfshin investimet ku ndërmarrja direkte investon më pak se 10% në kapital ose i ofron investitorit të saj direkt

² Ndërmarrje të lidhura do të quhen ato ndërmarrje të cilat kanë të përbashkët investitorin e tyre direkt, edhe pse nuk kanë prezencë pronësie dhe influencë tek njëra-tjetra.

një instrument huadhënieje.

3. Investime direkte ndërmjet ndërmarrjeve të lidhura jashtë. Ky lloj investimi direkt përfshin investimet ku investitori zotëron më pak se 10% të kapitalit, nëse investitori i përket të njëjtit grup të ndërmarrjes raportuese. Ndërmarrjet janë nën kontrollin ose ndikimin e të njëjtit investitor direkt ose të tërthortë, por këto ndërmarrje nuk kontrollojnë ose ndikojnë mbi njëra-tjetrën.

Tabelë 1. Ndryshimet në prezantimin e Investimeve të huaja direkte sipas M6BP-së.

	PARIMI I DREJTIMIT	MJETE/DETYRIME	
1	Investime direkte/Neto (2+10)	Investime direkte/Neto (B+J)	A
2	Investime Direkte Jashtë (3+6+7)	Investime direkte/ Mjete (C+F+G)	B
3	Kapitali aksioner (4+5)	Kapitali aksioner (D+E)	C
4	Mjete	Investitori direkt në ndërmarrjen e investimit direkt	D
5	Detyrime (Investim i kundërt)	Ndërmarrja e investimit direkt tek investitori direkt (investim i kundërt)	E
6	Fitimi i riinvestuar	Fitimi i riinvestuar	F
7	Kapitale të tjera (8+9)	Instrumentat e borxhit (H+I)	G
8	Mjete	Investitori direkt në ndërmarrjen e investimit direkt	H
9	Detyrime (Investim i kundërt)	Ndërmarrja e investimit direkt tek investitori direkt (investim i kundërt)	I
10	Investime direkte në Shqipëri (11+14+15)	Investime direkte/ detyrime (K+N+O)	J
11	Kapitali aksioner (12+13)	Kapitali aksioner (L+M)	K
12	Mjete (investim i kundërt)	Investitori direkt në ndërmarrjen e investimit direkt	L
13	Detyrime	Ndërmarrja e investimit direkt tek investitori direkt (investim i kundërt)	M
14	Fitimi i riinvestuar	Fitimi i riinvestuar	N
15	Kapitale të tjera (16+17)	Instrumentet e borxhit (P+Q)	O
16	Mjete (investim i kundërt)	Investitori direkt në ndërmarrjen e investimit direkt	P
17	Detyrime	Ndërmarrja e investimit direkt tek investitori direkt (investim i kundërt)	Q

Për përllogaritjen e fluksit të investimeve direkte, regjistrimi i tyre ndjek parimin e kohës kur një mjet apo detyrim financiar, krijohet, gjë që implikon regjistrimin me vlerë tregu. Ndërkohë që gjendja stok e investimeve direkte në fund të periudhës së referencës vlerësohet sipas regjistrimit në librat kontabël.

Konform standardeve ndërkombëtare, shpërndarja kryesore e investimeve direkte sipas shteteve bazohet në origjinën e investitorit direkt. Ndërkohë që shpërndarja sipas aktivitetit ekonomik kryet sipas klasifikimit ndërkombëtar NACE Rev.2. Statistikat e investimeve të huaja direkte ndjekin rreptësisht parimin e konfidencialitetit³.

³ Ligji nr.9180.dt.05.02.2014 " Për statistikat zyrtare" i ndryshuar, neni 15.

2. INFORMACION STATISTIKOR PËR VITIN 2015

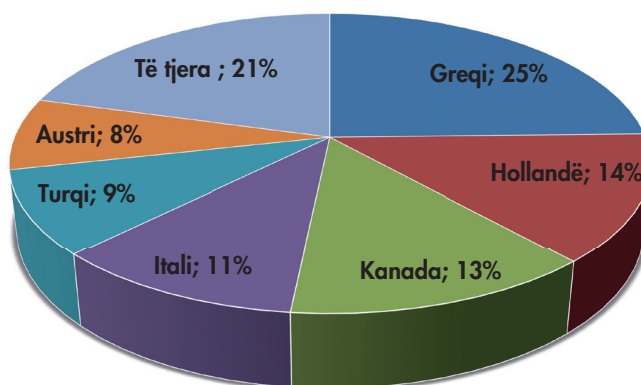
Stoku i investimeve të huaja direkte në 31 dhjetor 2015:

	Kapitali + Fitimi i riinvestuar	Instrumentet e Borxhit	Gjendja e kapitalit total
	1	2	1+2
Milionë Lek	444,192.8	242,914.2	687,107.0
Milionë Euro	3,235.7	1,769.5	5,005.2
Milionë USD	3,531.2	1,931.1	5,462.3

Kursi i këmbimit në 31 dhjetor 2015: 1 USD = 125.79, 1 Euro = 137.28

Në fund të vitit 2015, stoku i investimeve të huaja direkte në Shqipëri arriti në vlerën 5005 milionë euro.

Shpërndarja e stokut të IHD sipas shteteve:

Shpërndarja e stokut të IHD sipas aktivitetit ekonomik:

